

Z A K O N

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O BEZBEDNOSNO-INFORMATIVNOJ AGENCIJI

Član 1.

U Zakonu o Bezbednosno-informativnoj agenciji („Službeni glasnik RS”, br. 42/02 i 111/09) član 13. menja se i glasi:

„Član 13.

Posebne mere kojima se odstupa od nepovredivosti tajne pisama i drugih sredstava opštenja (u daljem tekstu: posebne mere) su:

- 1) tajni nadzor i snimanje komunikacije bez obzira na oblik i tehnička sredstva preko kojih se obavlja ili nadzor elektronske ili druge adrese;
- 2) tajni nadzor i snimanje komunikacije na javnim mestima i mestima kojima je pristup ograničen ili u prostorijama;
- 3) statistički elektronski nadzor komunikacije i informacionih sistema u cilju pribavljanja podataka o komunikaciji ili lokaciji korišćene mobilne terminalne opreme;
- 4) računarsko pretraživanje već obrađenih ličnih i drugih podataka i njihovo upoređivanje sa podacima koji se prikupljeni primenom mera iz tač. 1)–3) ovog stava.

Uz posebne mere iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana može se odobriti tajni nadzor i snimanje mesta, prostorija i predmeta, uključujući i uređaje za automatsku obradu podataka i opreme na kojoj se čuvaju ili se mogu čuvati elektronski zapisi.”

Član 2.

Član 14. menja se i glasi:

„Član 14.

Posebne mere mogu se odrediti prema licu, grupi ili organizaciji za koju postoje osnovi sumnje da preduzima ili priprema radnje usmerene protiv bezbednosti Republike Srbije, a okolnosti slučaju ukazuju da se na drugi način te radnje ne bi mogle otkriti, sprečiti ili dokazati ili bi to izazvalo nesrazmerne teškoće ili veliku opasnost.

Prilikom odlučivanja o određivanju i trajanju posebnih mera posebno će se ceniti da li bi se isti rezultat mogao postići na način kojim se manje ograničavaju prava građana, u obimu neophodnom da se svrha ograničavanja zadovolji u demokratskom društvu.”

Član 3.

Član 15. menja se i glasi:

„Član 15.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 14. ovog zakona, na obrazloženi predlog direktora Agencije, sud može odrediti primenu posebne mere.

Predlog iz stava 1. ovog člana sadrži naziv posebne mere, raspoložive podatke o licu, grupi ili organizaciji prema kojoj će biti primenjivana, postojanje uslova za njeno određivanje i rok trajanja.

O predlogu iz stava 1. ovog člana odlučuje predsednik Višeg suda u Beogradu, odnosno sudija kojeg on odredi među sudijama koji su raspoređeni u Posebno odeljenje tog suda za koje je zakonom određeno da postupa u predmetima krivičnih dela organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela.

Odluka o predlogu iz stava 1. donosi se u roku od 48 časova od časa podnošenja predloga.”

Član 4.

Posle člana 15. dodaju se čl. 15a, 15b, 15v i 15g koji glase:

„Član 15a

Ako usvoji predlog za određivanje posebne mere sud donosi naredbu.

Naredba o određivanju posebne mere sadrži naziv posebne mere, raspoložive podatke o licu, grupi ili organizaciji prema kojoj će biti primenjivana, razloge o ispunjenosti uslova iz člana 14. ovog zakona, način primene, obim i trajanje posebne mere.

Posebna mera može trajati tri meseca, a zbog neophodnosti otkrivanja, sprečavanja ili prikupljanja dokaza o radnji iz člana 14. stav 1. ovog zakona, može se produžiti najviše još tri puta u trajanju od po tri meseca. Primena posebne mere se prekida čim prestanu razlozi za njenu primenu.

Ako ne usvoji predlog za određivanje posebne mere sud donosi rešenje.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana direktor Agencije može izjaviti žalbu Apelacionom sudu u Beogradu.

Odluku o žalbi iz stava 5. ovog člana donosi veće sastavljeno od troje sudija Posebnog odeljenja Apelacionog suda u Beogradu za koje je zakonom određeno da postupa u predmetima krivičnih dela organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela, u roku od 48 časova.

Član 15b

Ako u toku primene posebne mere pripadnik Agencije dođe do saznanja da lice, grupa ili organizacija koristi drugo sredstvo komunikacije, elektronsku ili drugu adresu, ili da se komunikacija obavlja na drugim mestima kojima je pristup ograničen ili u drugim prostorijama, obavestiće o tome odmah direktora Agencije koji može narediti proširenje posebne mere.

U slučaju donošenja naredbe iz stava 1. ovog člana, direktor Agencije u roku od 48 časova podnosi predlog za naknadno odobrenje proširenja primene posebne mere. O predlogu odlučuje sudija iz člana 15. stav 3. ovog zakona u roku od 48 časova od časa prijema predloga.

Ako usvoji predlog iz stava 2. ovog člana sudija će naknadno odobriti proširenje primene posebne mere, a ako odbije predlog, materijal koji je prikupljen u skladu sa stavom 1. ovog člana se uništava.

Materijal iz stava 3. ovog člana uništava se u prisustvu sudije koji o tome sastavlja zapisnik.

Član 15v

Ako je prilikom primene posebnih mera prikupljen materijal o krivičnom delu u odnosu na koje se mogu odrediti posebne dokazne radnje, takav materijal se dostavlja nadležnom javnom tužilaštvu. Sa materijalom se postupa u skladu sa odredbama koje uređuju krivični postupak.

Član 15g

Predlog za određivanje ili proširenje posebnih mera, odluka o predlogu, naredba o proširenju posebne mere i zapisnik o uništavanju materijala iz člana 15b stav 4. ovog zakona beleže se u posebnom upisniku i čuvaju se zajedno sa materijalom o primeni posebnih mera u posebnom omotu sa naznakom „posebne mere” i oznakom stepena tajnosti, u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje tajnost podataka.

Podaci o predlaganju, odlučivanju i primeni posebnih mera predstavljaju tajne podatke.

Podatke iz stava 2. ovog člana dužna su da čuvaju kao tajne i druga lica koja ih u bilo kom svojstvu saznaju.”

Član 5.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o Bezbednosno-informativnoj agenciji sadržan je u članu 97. tač. 2. i 4. Ustava Republike Srbije kojima je, između ostalog, utvrđeno da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje odbranu i bezbednost Republike Srbije i njenih građana, ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana i postupak pred sudovima i drugim državnim organima.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Odlukom Ustavnog suda IUz-252/2002 od 26. decembra 2013. godine utvrđeno je da odredbe čl. 13, 14. i 15. Zakona o Bezbednosno-informativnoj agenciji („Službeni glasnik RS”, br. 42/02 i 111/09) nisu u saglasnosti sa Ustavom Republike Srbije, a objavljivanje navedene odluke je odloženo za šest meseci od dana njenog donošenja (Rešenje IUz-252/2002 od 26. decembra 2013. godine), jer usled raspisivanja izbora za narodne poslanike i konstituisanja nove Narodne skupštine objektivno nisu postojali uslovi da se postupi po njoj. U skladu s tim, odnosno u cilju usaglašavanja spornih odredaba sa Ustavom Republike Srbije ovim zakonom su određene posebne mere kojima se odstupa od načela nepovredivosti tajnosti pisama i drugih sredstava opštenja, krug lica i uslovi pod kojima se one mogu odrediti. Uređen je i postupak odlučivanja o predlogu za određivanje posebnih mera, njihovo trajanje, mogućnost proširenja posebnih mera u slučaju hitnosti i postupanje sa prikupljenim materijalom.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. ovog zakona određene su posebne mere kojima se može odstupiti od načela tajnosti pisama i drugih sredstava opštenja. Reč je o četiri posebne mere, s tim da se uz dve posebne mere koje se odnose na tajni nadzor i snimanje komunikacije može odrediti tajni nadzor i snimanje mesta, prostorija i predmeta, uključujući i uređaje za automatsku obradu podataka i opreme na kojoj se čuvaju ili se mogu čuvati elektronski zapisi.

Članom 2. ovog zakona predviđeni su uslovi za određivanje posebnih mera. Materijalni uslov predstavlja osnov sumnje, a posebne mere se mogu odnositi na lice, grupu ili organizaciju koja vrši radnju protiv bezbednosti Republike Srbije. Posebne mere se mogu odrediti kako u slučaju preduzimanja, tako i u fazi pripremanja navedenih radnji, s tim da je primena posebnih mera uređena u skladu s načelima srazmernosti i supsidijarnosti.

Članom 3. ovog zakona uređeno je pokretanje postupka za određivanje posebnih mera. Direktor Agencije je ovlašćen za podnošenje predloga o kojem odlučuje sud. Predviđen je sadržaj predloga za određivanje posebnih mera, a novina je u tome što odluku o osnovanosti predloga donosi predsednik Višeg suda u Beogradu, odnosno sudija Posebnog odeljenja tog suda kojeg predsednik odredi. Uređen je i rok za donošenje odluke o predlogu.

Članom 4. ovog zakona unete su određene novine u postupak odlučivanja o predlogu za određivanje posebnih mera. Predlog se usvaja naredbom koja mora imati zakonom predviđeni sadržaj. Novina je i u tome što je, u okviru roka od 12 meseci koliko posebne mere mogu najviše da se primenjuju, propisano češće

periodično odlučivanje o opravdanosti njihovog produženja koje po novom režimu iznosi 3 meseca, kao i ukidanje primene posebnih mera čim prestanu razlozi za primenu. Neprihvatanje predloga za određivanje posebnih mera znači da sud donosi rešenje, a novina je da protiv ove odluke žalbu može da izjavi direktor Agencije. O žalbi odlučuje vanpretno veće Posebnog odeljenja Apelacionog suda u Beogradu.

Jedna od značajnih novina jeste mogućnost direktora Agencije da u toku primene posebnih mera naredbom proširi njihovu primenu i na drugo sredstvo komunikacije, elektronsku ili drugu adresu, ili na druga mesta na kojima je pristup ograničen ili prostorije u kojima se obavlja komunikacija. U tom slučaju direktor Agencije ima obavezu da odmah podnese predlog za proširenje primene posebne mere o kojem odlučuje sud. Ako sud naknadno odobri proširenje posebne mere, materijal se može koristiti u skladu sa zakonskih odredbama, dok se u protivnom slučaju materijal uništava u prisustvu sudije i o tome se sačinjava zapisnik.

S obzirom da je reč o radnjama usmerenim protiv bezbednosti Republike Srbije, one mogu predstavljati krivična dela. U tom slučaju se prikupljeni materijal dostavlja nadležnom javnom tužilaštvu u skladu sa odredbama koje uređuju krivični postupak.

Jedan od važnih novina u predloženim odredbama odnosi se na postupanje sa aktima i materijalom koji je se odnosi na posebne mere. Takav materijal se čuva u posebnom omotu sa oznakom stepena tajnosti, u skladu sa odredbama koje uređuju tajne podatke. Svi podaci koji se odnose na postupak u vezi s posebnim merama predstavljaju posebne podatke, a obaveza čuvanja tajne odnosi se na svako lice koje ih u bilo kom svojstvu sazna.

Članom 5. ovog zakona utvrđuje se njegovo stupanje na snagu.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA PRIMENU ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna finansijska sredstva u budžetu Republike Srbije.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU I NJEGOVO STUPANJE NA SNAGU PRE OSMOG DANA OD DANA OBJAVLJIVANJA U „SLUŽBENOM GLASNIKU REPUBLIKE SRBIJE”

Nedonošenje ovog zakona po hitnom postupku moglo bi da prouzrokuje štetne posledice po rad organa i organizacija, odnosno Bezbednosno-informativne agencije koji bi nedonošenjem ovog zakona ostala bez značajnih ovlašćenja. Time bi bila dovedena u pitanje mogućnost ove institucije da delotvorno zaštiti ustavno uređenje i bezbednost Republike Srbije, a to bi moglo da ima štetne posledice po bezbednost građana i ostvarivanje i zaštitu njihovih sloboda i prava.

To su istovremeno i razlozi zbog kojih se predlaže da ovaj zakon stupi na snagu danom njegovog objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.